

OSVRT GLAVNOG UREDNIKA

Poštovani i dragi čitatelji časopisa Plin!

Zakoračili smo u 2022. godinu s upravo tektonskim poremećajima u međunarodnim odnosima i svi smo suočeni s golemim izazovima. Rat u Ukrajini već sada rezultira teško sagledivim posljedicama. Na globalnoj razini posljedice recentnoga kriznog stanja mogle bi se osjećati još godinama. Trenutačno vlada velika neizvjesnost na energetske tržištima, potaknuta i američkom zabranom daljnjeg uvoza energenata iz Ruske Federacije. U ovom košmaru događaja zasigurno postoje i snažne trgovinske špekulacije o kojima se vrlo malo govori. Tržište energenata kakvo smo poznavali kao da više ne postoji. Ne možemo pouzdano prognozirati dokad će sve to trajati, ali moguće je da ništa više neće biti kao prije.

Plinski je sektor pod golemim pritiskom. Cijena prirodnog plina, koja je u 2021. godini dosegla povijesno visoku razinu, uz okolnosti o kojima smo pisali u prošlom broju časopisa Plin još je dodatno porasla u veljači 2022. godine. Tradicionalni dobavni pravci opskrbe plinom preispituju se, a potrošači strepe od daljnjih poskupljenja. Nedavno dovršeni strateški plinovod Sjeverni tok 2 nije još ni počeo s radom, a već je pokrenuta likvidacija tvrtke koja je razvijala taj veliki projekt. Nadalje, dovodi se u pitanje i opskrba plinom putem plinovoda *Sjeverni tok 1*.

U recentnoj kriznoj situaciji države se okreću vlastitim izvorima energije i skladištima koja imaju, tražeći istodobno alternativne opcije da bi smanjile ovisnost o uvozu te očuvale socijalni mir i standard građana. Europska unija traži nove dobavne pravce energenata i potiče bržu energetske transformaciju. S obzirom na to, podzemna skladišta plina i terminali za UPP postaju infrastrukturni objekti od najveće važnosti za sigurnost opskrbe plinom. Usprkos stanju na globalnom tržištu, Republika Hrvatska uspijeva održavati sigurnost opskrbe plinom na visokoj razini zahvaljujući terminalu za UPP na otoku Krku (koji je u punoj operativnoj funkciji) i efikasnom radu podzemnog skladišta plina u Okolima.

Mnogi potrošači u novim okolnostima preispituju isplativost uporabe postojećih energenata, tražeći jeftiniju alternativu gdje god da postoji mogućnost supstitucije. Države su prisiljene sanirati inflatorne efekte koji su posljedica neumjerenog rasta cijena na europskim tržištima energije. Vlada Republike Hrvatske opredijelila se za primjenu niže stope PDV-a na prirodni plin u iznosu od 5% zbog iznimno visokih cijena prirodnog plina na tržištima posvuda u Europi.

Nadalje, prihvaćene su konkretne mjere za ublažavanje energetske siromaštva. Donesena je Odluka o subvencioniranju dijela krajnje cijene opskrbe plinom za krajnje kupce kategorije kućanstvo te krajnje kupce koji nisu kućanstvo s godišnjom potrošnjom plina do 10 GWh. Tom Odlukom, koja se odnosi na razdoblje od 1. travnja 2022. do 31. ožujka 2023., predviđene su subvencije u iznosu od 0,10 kn/kWh za krajnje kupce kategorije kućanstvo, odnosno od 0,15 kn/kWh za mikropoduzetnike, male i srednje poduzetnike iz kategorije krajnjih kupaca koji nisu kućanstvo. Nažalost, nije se interveniralo u smjeru pružanja pomoći mnogobrojnim potrošačima ukapljenoga naftnog plina u malim spremnicima, koji trenutačno plaćaju cijenu od oko 13,00 kn/kg, što je za njih znatno financijsko opterećenje. Doista je potrebno pomoći i toj kategoriji potrošača, baš kao što je to učinjeno s potrošačima prirodnog plina.

Aktualna problematika plinskoga gospodarstva u svjetlu novonastalog stanja bit će predmet predavanja i rasprava na 37. Međunarodnome znanstveno-stručnom susretu stručnjaka za plin koji će se, od 11. do 13. svibnja 2022. godine, održati u Opatiji. O skupu možete saznati više iz teksta najave skupa i letka preliminarnog programa. I ovom prilikom pozivam sve zainteresirane da svojim posjetom, prezentacijama, znanstvenim i stručnim radovima pridonesu uspješnom održavanju ovoga važnog skupa. Izložba plinske opreme koja će se održati u okviru sadržaja skupa pridonijet će poslovnom umrežavanju, a moći će se vidjeti najnovije tehnologije i mnoga suvremena tehnička rješenja koja su važna za plinsko

gospodarstvo.

U ovom broju časopisa Plin objavljujemo komentare Hrvatske stručne udruge za plin na tekst strateškog dokumenta pod nazivom „Nacrt Prijedloga Hrvatske strategije za vodik od 2021. do 2050. godine“, koji je, na temelju Odluke o pokretanju postupka izrade Hrvatske strategije za vodik od 2021. do 2050. godine, pripremila Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja.

Hrvatska stručna udruga za plin objavila je na svojoj web-stranici komentar o stanju na globalnom tržištu plina pod nazivom „Višemjesečni trend rekordno visokih cijena upućuje na distorziju globalnog tržišta plina“ koji u cijelosti prenosimo u ovom broju časopisa Plin. Budući da se komentar odnosi na razdoblje od rujna 2021. do 4. veljače 2022. godine (datum kada je komentar objavljen na web-stranici), njime nisu obuhvaćeni događaji koji su slijedili.

Iz stranih medija prenosimo tri zanimljiva članka. Prvi članak „EU službeno stavlja zelenu oznaku za nuklearnu i plinsku energiju“ odnosi se na inicijativu Europske komisije o uključivanju određenih plinskih i nuklearnih aktivnosti u popis gospodarskih djelatnosti obuhvaćenih taksonomijom EU-a, a s obzirom na moguću doprinos tih aktivnosti važnom cilju EU-a o klimatskoj neutralnosti do 2050. godine. O prijedlogu Europske komisije raspravljat će Europski parlament.

Europska unija tretira vodik kao bitan čimbenik niskougljičnog energetskeg sustava. U tekstu „Dosegnimo zvijezde“: cilj EU-a jest sniženje troškova proizvodnje zelenog vodika ispod 2 eur/kg do 2030. iskazuje se nada da će se zbog očekivanog pada troškova proizvodnje zelenog vodika iz obnovljivih izvora energije vjerojatno premašiti postojeći ciljevi proizvodnje do 2030. godine.

Europska unija prepoznala je i potencijal bioUPP-a kao niskougljičnoga goriva. U tekstu „Nizozemski projekt proizvodnje bioUPP-a za uporabu u pomorskom prometu dobio je sredstva EU-a“ govori se o skorašnjem početku izgradnje postrojenja za proizvodnju bioUPP-a namijenjenoga pomorskoj industriji. Nizozemski konzorcij *FirstBio2Shipping* za taj je projekt dobio sredstva EU-a u okviru paketa Fit for 55, koji je Europska unija uvela u srpnju 2021. kao potporu inovativnim projektima dekarbonizacije.

„Terminal za ukapljeni prirodni plin na otoku Krku kao energetske-geopolitička spona Baltik – Jadran – Mediteran“ rad je autora Dalibora Ganocija, Darka Pavlovića i Sanje Šijanović Pavlović. U radu je naglašena važnost terminala za ukapljeni prirodni plin na otoku Krku kao nacionalnog i europskog projekta koji pridonosi sigurnosti opskrbe prirodnim plinom. Terminal je sastavnica plinskog povezivanja sjevera i juga Europe, s bitnim gospodarskim i geopolitičkim utjecajem na širu regiju. Europska unija donijela je niz mjera i odluka poput dobave ukapljenoga prirodnog plina i poboljšanja plinske infrastrukture između država članica, a sve radi smanjenja mogućnosti ugroze opskrbe plinom.

„Povezivanje terminala za UPP na transportni sustav i njegov utjecaj na upravljanje transportnim sustavom“ rad je autora Dragice Bago i Tomislava Juraja. Puštanjem u rad terminala za ukapljeni prirodni plin došlo je do bitnih promjena uvjeta u plinskome transportnom sustavu i upravljanju transportom plina. Svaka znatnija promjena na ulazima u transportni sustav nalaže posebne pripreme i prilagodbe transportnog sustava, temeljene na analizama i simulacijama načinjenima u aplikaciji za hidrauličke izračune.

U radu „Sustav obveze energetske učinkovitosti“, autora Tomislava Benčića i Davora Kodbe, istaknuti su izazovi s kojima se susreću opskrbljivači kao stranke obveznice, a pred koje su postavljeni važni zahtjevi pa im je stoga potreban sustavan pristup u provođenju mjera za povećanje energetske učinkovitosti. Autori smatraju da će sva tri načina ispunjenja zadanih ciljeva obveze uštede energije vjerojatno na kraju dovesti do povišenja cijena energenata za opskrbljivače energijom.

Rad „Perspektiva bioplina u procesu dekarbonizacije okoliša“, autora Valnee Starčević, Ivana Putnika, Ivana Opačaka, Petra Starčevića i Vlatka Marušića, obrađuje ulogu bioplina (biometana) kao obnovljivog energenta i njegovu implementaciju u procesu dekarbonizacije sektora transporta. Premda se smatra da su vodik i gorivi članci rješenje za cestovni promet u budućnosti, dostupna biogoriva pružaju nadu u smanjenje ovisnosti o fosilnim gorivima.

predsjednik Hrvatske stručne udruge za plin
doc. dr. sc. Dalibor Pudić